

NYHEDSBREV/

Dansk som andetsprog: 03/2019

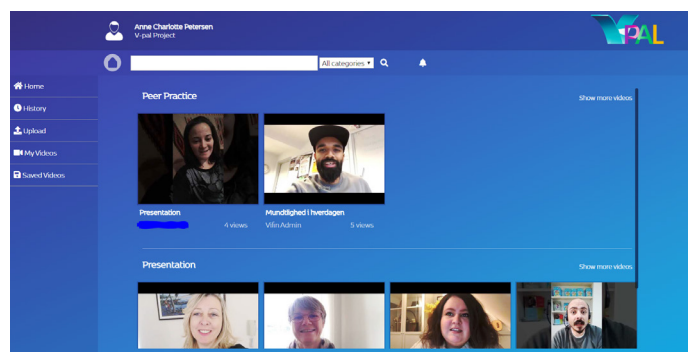
Europa deler sprogdidaktik i nyt spændende projekt

40 ambitiøse og modige sproglærere fra Europa åbner op til deres klasseværelse og didaktiske tanker i nyt videobaseret peer practice projekt.

Det sprudler allerede af energi og lyst til at dele og lære i det, der i perioden november 2019 til april 2020 gerne skal udvikle sig til et blivende inspirerende og udviklende online læringsfællesskab for sprogundervisere inden for voksenuddannelsesområdet.

40 lærere fra Rumænien, Spanien, Cypern, Tyskland og Danmark har netop taget hul på et nyskabende kompetenceudviklingsforløb. Gennem video vil de åbne op til deres pædagogiske praksis i klasseværelset og lade kolleger rundt i Europa få indblik i deres didaktiske refleksioner i forbindelse med undervisningen. Samtidig har de forpligtet sig på at give feedback til de øvrige deltagere i forløbet.

Peer Practice hedder den videoetnografiske metode, der er udviklet af Nicolai Seest fra &LEARNING og som nu bliver foldet ud online i Erasmus + projektet: *V-PAL Videobased Peer Practice among Language Teachers*. ”Vi gør brug af video, fordi video gør det muligt at formidle det, som ord ikke kan alene: kropssprog, intonation, klasserumsorganisering osv.”, siger Nicolai Seest. ”Samtidig er det en effektiv måde at udvikle og blive inspireret til sin egen undervisningspraksis. Når videoerne deles online, gøres de tilgængelige for alle andre undervisere uafhængigt af både tid og sted. Det bidrager til at skabe professionelle læringsfællesskaber, hvor un-

dervisere lærer af og med hinanden som en mere integreret del af hverdagen”.

Videoerne, som de deltagende undervisere vil dele med hinanden i de kommende måneder, bliver på maksimalt 5 minutter. I løbet af de fem minutter vil den enkelte underviser sætte ord på den didaktiske kontekst for den lille bid af deres undervisning, man bliver præsenteret for. Som modtager vil man derefter blive ført ind i deres undervisningslokale og se, hvordan de sætter en aktivitet i gang, hvordan de vejleder deres kursister, og hvordan den enkelte aktivitet afrundes. Som afslutning vil underviseren give egne refleksioner over den viste praksis. Videoerne deles i en online platform, V-PAL Platformen. Her er der mulighed for at rate de enkelte videoer og give didaktisk feedback.

Fortsættes på side 5

Indhold

FRA UDLÆNDINGE- OG INTERGRATIONSMINISTERIET

NYHEDER

- Side 3 **Skolebaseret indsats til at fremme trivsel og mental sundhed blandt nyankomne indvandrerelever**
Skrevet af Af Olivia Bang Oturai, Nina Langer Primdahl, Nicoline Siemsen, Anne Sofie Børsch, Morten Skovdal og Signe Smith
Jervelund, Københavns Universitet, Institut for Folkesundhedsvidenskab

FRA BØRNE- OG UNDERVISNINGSMINISTERIET

NYHEDER

- Side 5 **Sprogprøverne i folkeskolen kan bruges af alle skoler**
Af Joan Hellqvist Madsen, pædagogisk konsulent, Børne- og Undervisningsministeriet

Artikler

- Side 7 **SIRI går i dialog med sprogcenterlederne igennem Dansk-Forum**
Af Amanda Vedsted Drejer og Nikolaj Thorborg

- Side 8 **Alle lærere har brug for en ramme at tænke sproglig udvikling i – i alle fag**
Af Elina Maslo

- Side 10 **Organisering af undervisning i dansk som andetsprog - basis**
Af Ann-Cherie Thulstrup, læringskonsulent i Børne- og Undervisningsministeriet

- Side 12 **Nyheder fra SIRI**

■ Skolebaseret indsats til at fremme trivsel og mental sundhed blandt nyankomne indvandrerelever

”Det har styrket sammenholdet i klassen”, fortæller en lærer, efter at have gennemført et forløb med undervisningsmaterialet *Welcome To School* i sin modtagelsesklasse. *Welcome To School* er en ny forskningsbaseret sundhedsfremmende indsats, der lige nu bliver implementeret og evalueret i klasser med nyankomne elever landet over som en del af et europæisk tværvideenskabeligt forskningsprojekt. Forskningsprojektet søger flere deltagende klasser i projekter.

Af Olivia Bang Oturai, Nina Langer Primdahl, Nicoline Siemsen, Anne Sofie Børsch, Morten Skovdal og Signe Smith Jervelund, Københavns Universitet, Institut for Folkesundhedsvidenskab (den danske forskningsgruppe bag *RefugeesWellSchool*)

Trivsel og mental sundhed i målgruppen

Børn og unge med indvandrer- og flygtningebaggrund lider oftere af psykiske vanskeligheder såsom symptomer på angst, depression, PTSD, de har en højere grad af mistrivsel og dårlig koncentration, opnår dårligere skoleresultater og har en dårligere tilknytning til arbejdsmarkedet i forhold til andre unge i Danmark. Dette skyldes bl.a. deres tidligere oplevelser i hjemlandet, adskillelse og tab i forbindelse med krig og flugt samt svære livsvilkår i Danmark, herunder stress i forbindelse med tilpasning til en ny kultur, traumatiserede forældre, social isolation, diskrimination og uvished. Danmark og andre europæiske lande står derfor over for en kæmpe udfordring med at styrke disse unges psykosociale funktion og at fremme deres tilpasning og integration.

Forskning har påvist, at skolen spiller en potentielt fremtrædende forebyggelsesrolle i at styrke den mentale sundhed og på længere sigt integration. Imidlertid mangler vi fortsat viden om, hvilke forskellige typer indsatser, der virker og i hvilke kontekster, og om den længerevarende effekt af indsatser.

En del af noget større

Det forsøger et nyere europæisk EU-finansieret forskningsprojekt kaldet *RefugeeWellSchool* nu at rette op på ved at implementere og evaluere fem forskellige skolebaserede sundhedsfremmende indsatser i seks europæiske lande. I Danmark er Institut for Folkesundhedsvidenskab på Københavns Universitet netop i gang med at implementere og evaluere en forskningsbaseret indsats udviklet i Holland kaldet ”*Welcome To School*”. *Welcome To School* består af 14 lektioner med tilhørende undervisningsmateriale, der er målrettet nyankomne elever i alderen 12-25. Vi har allerede pilottestet *Welcome To School*, hvor vi har fået positive tilbagemeldin-

ger fra lærere og elever, men vi søger flere deltagende klasser. Din klasse kan stadig nå at være med i 2020.

Udfordringer i modtagelsesklasser

Nyankomne elever er en blandet gruppe. Nogle er kommet hertil som indvandrere, andre er flygtet fra krig og er traumatiserede. Nogle har gået mange år i skole, andre er analfabeter. Nogle har ressourcestærke forældre, andre har ikke. Listen kunne fortsætte. Elevernes forskellige sårbarheder og faglige udgangspunkter kræver stor undervisningsdifferentiering og psykosocial støtte fra lærerens side. De særlige behov hos nyankomne elever karambolerer ofte med faglige læringsmål, da elevernes mentale sundhed og trivsel står i vejen. *Refugees-WellSchool* forskningsprojektet bruger uformelle og kreative undervisningsmetoder, som netop har fokus på elevernes mentale sundhed og trivsel, der er nødvendige for at meningsfuld læring kan ske.

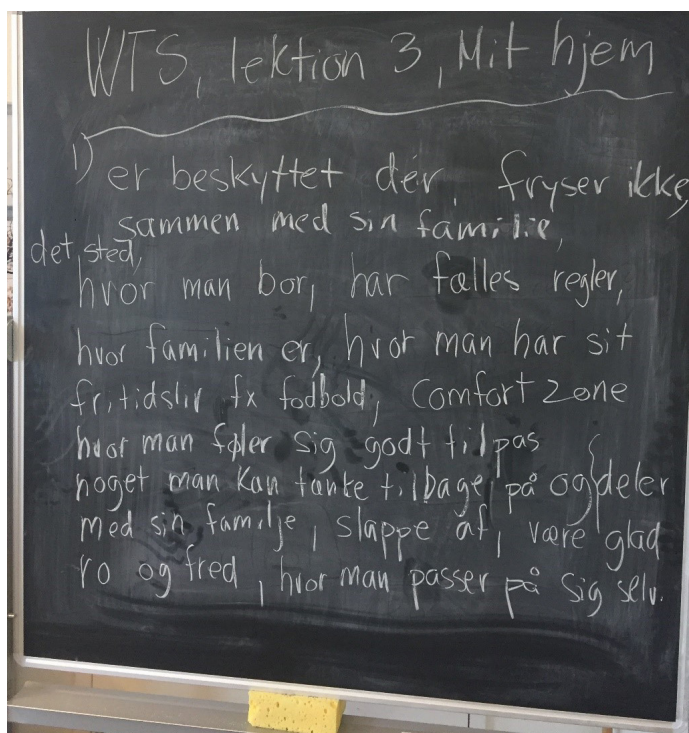
Materialets indhold

Undervisningsmaterialet består af 14 lektioner, som frit kan placeres af klassens lærere i skoleskemaet, alt efter hvad der passer bedst. Undervisningen faciliteres af læreren selv og tager udgangspunkt i en udførlig lærermanual og en fysisk arbejdsbog til eleverne. Lektionerne har mange interaktive elementer, der inkluderer rollespil, diskussionsøvelser og personlige skriveopgaver. Alle sammen aktiviteter, hvor eleverne reflekterer over deres historier og tanker om hverdagen i en ny og anderledes kultur. I fællesskab kan eleverne dele og diskutere svære emner og ofte vil de kunne spejle sig i hinanden.

Vores positive erfaringer

Gennem interviews og spørgeskemabesvarelser fra både elever og lærere har vi fået indsigt i, hvordan brugen af *Wel-*

Fortsat fra forrige side ...

come To School undervisningsmaterialet har påvirket eleverne og deres trivsel.

Deltagelse i projektet har vist, at man med kreative og interaktive undervisningsformer kan bygge bro på tværs af kulturer og forskelligheder og dermed skabe et stærkere sammenhold mellem eleverne såvel som mellem lærerne og eleverne. Et sammenhold, der fremmer elevernes trivsel og som giver grobund for et sundt læringsmiljø. Flere elever udtaler, at de har fået nye venner i klassen, og at de kan spejle sig i hinandens historier, hvilket gør, at de føler sig mindre ensomme. For lærerne har undervisningsmaterialet gjort, at eleverne har åbnet sig op og delt vigtige historier fra deres liv, således at læreren og eleverne nu har en mere tillidsfuld med større forståelse for elevernes forskellige udgangspunkter. De kreative og ofte sjove læringsmetoder har for nogle elever også betydet, at triste tanker er kommet

mere i baggrunden. Sidst, men ikke mindst, giver Welcome To School mulighed for at træne elevernes sprogfærdigheder og kulturforståelse gennem en uformel tilgang.

Vi har brug for dig!

For at kunne opnå tilstrækkelig viden om, hvilke skolebaserede sundhedsfremmende indsatser, der har den største effekt på børnenes trivsel og psykosociale funktion, og hvordan vi bedst implementerer dem, har vi brug for, at flere danske modtagelsesklasser deltager i Welcome To School projektet i 2020. Vi har derfor brug for dig og din klasse eller skole, så vi på sigt kan sikre bæredygtige initiativer, der kan fremme mental sundhed blandt nyankomne flygtninge- og indvandrerunge – og herigennem integration og deltagelse i det danske samfund.

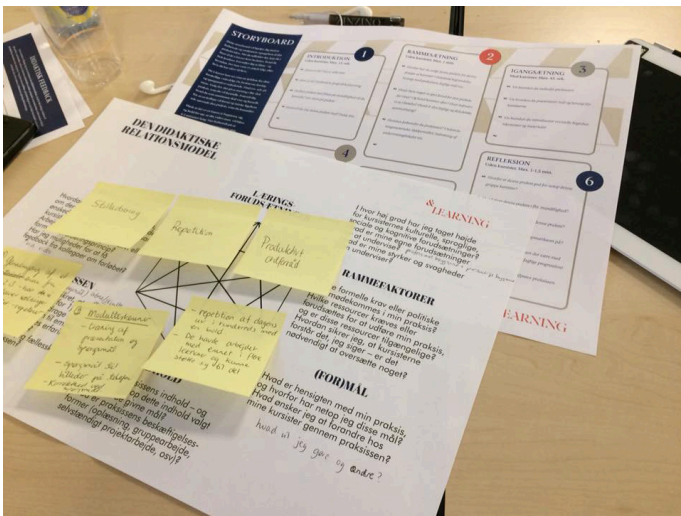
Vi søger stadig skoler, der kan deltage!

I januar 2020 starter vi en ny omgang, hvor skoler kan implementere Welcome To School materialet med deres nyankomne elever.

For at være med, skal eleverne være i alderen 12-25 og være kommet til Danmark indenfor 6 år som enten indvandrere eller flygtninge.

Læs mere på hjemmesiden refugeeswellschool.org og kontakt os på refugeeswellschool@sund.ku.dk eller 9350 9240 hvis du/I overvejer at deltage og vil høre mere.

Fortsat fra forsiden: Europa deler sprogdidaktik i nyt spændende projekt...

Men, det er ikke kun den didaktiske diskussion, der er værdiskabende. Dét at producere en video og zoom ind på ens egen undervisningspraksis skaber i sig selv didaktisk refleksion og udvikling. Og at se sig selv på video, skærper ens bevidsthed om sin undervisningspraksis. Begge dele understøtter den enkelte i at se egne styrker og udviklingsmuligheder.

”Vi ved, at det er sårbart på den måde ikke bare at åbne op for sin praksis, men også at dele den online. Derfor gør vi i forløbet også meget for at skabe et åbent, respektfuldt

og anerkendende rum til deltagerne”, siger projektleder, Anne Charlotte Petersen. Første opgave for alle deltagere har derfor været at lave en video på maksimalt ét minut, hvor de uredigeret præsenterer sig selv. Her bliver der blandt andet delt passioner omkring undervisning. Deltagerne begynder på den måde at lære hinanden at kende og finde ud af, hvem de deler interesser med, og hvor de kan lade sig inspirere i det videre forløb.

Halvdelen af deltagerne mødes i Vejle 12. – 14. november. Her vil de gennem praktiske øvelser få træning i både at producere Peer Practice videoer og at give didaktisk feedback. I løbet af de tre dage bliver der optaget parallelle videoinstruktioner til de deltagere, der udelukkende deltager online.

Alle deltagere vil i løbet af perioden hver filme og dele i alt tre videoer og ligeledes give feedback på videoer fra de øvrige deltagere. V-PAL Platformen vil kun være tilgængelig for deltagerne i projektperioden. Fra september 2020 bliver den åben for alle, der underviser voksne i sprog.

Der er endnu et par ledige pladser online og muligvis en enkelt til kurset i Vejle. Hvis du gerne vil deltage, så kontakt projektleder, Anne Charlotte Petersen, anchp@vejle.dk

■ Sprogprøverne i folkeskolen kan bruges af alle skoler

Fra 2019 er der indført obligatoriske sprogpøver på skoler i udsatte boligområder. Sprogprøverne og de tilknyttede inspirationsmaterialer er offentligt tilgængelige og kan bruges af alle skoler.

Af Joan Hellqvist Madsen, pædagogisk konsulent, Børne- og Undervisningsministeriet

I artiklen ”Sprogprøver i folkeskolen” i nyhedsbrevet 2/2020, gøres der rede for baggrunden, lovgrundlaget og målgruppen af skoler, der er omfattet af lovkravet om gennemførelse af obligatoriske sprogpøver.

Sprogprøverne og de tilknyttede inspirationsmaterialer er imidlertid offentligt tilgængelige på materialeplatformen.

dk og kan derfor bruges som evalueringsværktøj af alle skoler, der på eget initiativ ønsker at gennemføre sprogpøver og/eller ønsker at bruge inspirationsmaterialerne.

Det skal fremhæves, at sprogpøverne og gældende retningslinjer i vejledningerne er udarbejdet til skoler, der er omfattet af loven om sprogpøver. For skoler, der ikke er

Fortsat fra forrige side ...

omfattet af lovkravet om obligatoriske sprogprøver, står det frit for, hvordan og hvornår de eventuelt vil bruge sprogprøverne og/eller indholdet i vejledninger og inspirationsmaterialer i egen praksis.

Børnehaveklassen

Formålet med sprogprøven i børnehaveklassen er at styrke elevernes sproglige forudsætninger for at få et godt udbytte af deres skolegang. Sprogprøverne har karakter af sproglege og gennemføres i fællesskab i klassen eller i mindre grupper.

Prøverne, der består af tre sprogprøverammer, bygger på Fælles Mål for børnehaveklassen og afdækker elevernes sproglige kompetencer i bred forstand. Der er fokus på følgende sproglige områder: lydlig opmærksomhed (fx rim), ordforråd, grammatiske færdigheder (fx ordbøjning, sætningsdannelse), fortælling og oplæsning, samtale og dia-

log samt tidlig skrivning og læsning.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet stiller sprogprøverne og materialer til rådighed i form af sprogstimulerende aktiviteter og øvelser til brug i skolen og i hjemmet, som kan understøtte de områder, den enkelte elev konkret har behov for at styrke. Herudover stilles der materialer til rådighed til blandt andet fælles dialogtræning målrettet alle eleverne i klassen. Målet med disse er at understøtte flest børn i at tale mest muligt om så mange ting som muligt.

1.-9. klasse

Formålet med sprogprøverne i 1.-9. klasse er at vurdere, om en elev ikke længere har behov for undervisning i dansk som andetsprog – supplerende. Sprogprøven kan således også anvendes til at tage stilling til, om en tosproget elev har behov for undervisning i dansk som andetsprog – supplerende. Endelig kan prøven give et praj om, hvilke områder, der eventuelt skal fokuseres på i undervisning i dansk som andetsprog – supplerende.

Sprogprøven i 1.-9. klasse er en individuel prøve og indeholder fire dele svarende til kompetenceområderne i Fælles Mål for dansk som andetsprog – supplerende: tale, læsning, lytning og skrivning.

Sprogprøverne består af i alt 16 sprogprøverammer - fire for hvert trin, som er beskrevet i Fælles Mål for dansk som andetsprog – supplerende.

Styrelsen stiller sprogprøverne og tilknyttede vurderingsskemaer til rådighed på materialeplatformen. Herudover er der udarbejdet et inspirationskatalog med konkrete sprogudviklende aktiviteter til at understøtte opfølgning på en sprogprøves resultat i undervisningen målrettet elevens dansk som andetsproglærer og øvrige lærere omkring eleven.

Hvordan finder du materialerne?

Sprogprøverne og de tilknyttede inspirationsmaterialer ligger på www.materialeplatformen.dk. Gå ind i menupunktet: "Adgang til tidligere prøve- og eksamensopgaver". Find "Sprogprøver". Log ind ved brug af UNI-Login eller NemID.

■ SIRI går i dialog med sprogcenterlederne igennem Dansk-Forum

I oktober 2019 har SIRI holdt 4 dialogmøder med sprogcenterledere i hele landet. Her er der blevet diskuteret kommunalt tilsyn og tiltag i forhold til at fremme flygtninge- og indvandrerkvinders beskæftigelse og sproglæring og SIRI har fået værdifuldt input omkring, hvad der rør sig rundt omkring i landet på disse områder.

Af Amanda Vedsted Drejer og Nikolaj Thorborg

I oktober 2019 har SIRI holdt 4 dialogmøder med sprogcenterledere i hele landet. Her er der blevet diskuteret kommunalt tilsyn og tiltag i forhold til at fremme flygtninge- og indvandrerkvinders beskæftigelse og sproglæring og SIRI har fået værdifuldt input omkring, hvad der rør sig rundt omkring i landet på disse områder.

I januar 2019 blev de to første møder i Danskforum for sprogcenterledere afholdt i København og Vejle. Her gav mange deltagere udtryk for, at de fortsat gerne ville deltage i lignende møder, men at det dialogiske aspekt gerne måtte få lidt mere opmærksomhed.

Derfor valgte SIRI at afvikle den næste runde i Danskforum med flere lokale arrangementer med færre deltagere. Således blev der afholdt fire temamøder i Danskforum på sprogcentre i Hellerup, Herning, Kolding og Slagelse. I alt har 29 sprogcentre fra hele landet deltaget.

Møderne blev indledt med et oplæg fra SIRI, hvor der var mulighed for at høre mere om den nye ministers tilgang til danskuddannelsesområdet. Efterfølgende diskuterede SIRI og sprogcentrene hvordan hverdagen ser ud på sprogcentrene, og lokale emner blev taget op ud fra en survey, der tidligere var blevet sendt ud til alle mødedeltagerne. Hovedtemaerne i diskussionerne var økonomi, tiltag for at mindske fravær og pædagogik.

Den sidste del af hvert møde blev inddelt i to temadiskussioner. Første diskussion omhandlede kommunernes tilsyn med sprogcentrene. Her fulgte SIRI op på seneste tilsynsrunde, og det blev efterfølgende diskuteret, hvordan det pædagogiske tilsyn kan styrkes og give mere værdi for de involverede parter igennem et tættere samarbejde mellem kommuner, sprogcentre og SIRI.

Anden temadiskussion omhandlede beskæftigelsen blandt etniske minoritetskvinder. SIRI gav et kort oplæg der ridsede den viden op, vi har om målgruppens udfordringer når det kommer til at komme ud på arbejdsmarkedet. Herfra står det klart, at manglende danskundskaber er en af de største udfordringer. På den baggrund blev det diskuteret, hvordan kvinderne kan understøttes i at lære dansk og komme i beskæftigelse, og der var mulighed for at sprogcentrene kunne dele deres erfaring med kvinderne med hinanden og SIRI.

SIRI fik mange gode input og inspiration til videre arbejde og vil takke alle de deltagende sprogcentre for et godt fremmøde og for deres lyst til at debattere og dele ud af deres erfaringer.

SIRI afholder på ny danskforum i foråret 2020 - hold øje med [SIRI's hjemmeside](#) for mere information.

Alle lærere har brug for en ramme at tænke sproglig udvikling i – i alle fag

Af Elina Maslo

Indledning

Lige inden skoleåret 2019 startede, kom den helt nye bog ”Broen til fagsproget. 32 idéer til at styrke sproget i alle fag” på gaden – og ind i klasseværelserne. En bog, som hjælper lærere, lærerstuderende og deres undervisere med at få øje på sprog i deres fagspecifikke undervisning, og ikke mindst at etablere rammer for den slags sprogudviklende undervisning, som giver ALLE elever mulighed for at blive bedre til sprog, fagsprog, og fag, og hermed skabe mere chancelighed i uddannelsessystemet.

Hvordan skal man som lærer arbejde for at styrke læringen for alle elever i et sammensat og multikulturelt klasserum? Hvordan kan man som lærer sikre, at undervisningen både er sprogligt og fagligt udviklende?” Disse vigtige spørgsmål kom for alvor på dagsordenen i det fagspecifikke klasseværelse tilbage i 2016, da den længe ventede oversættelse af Pauline Gibbons’ klassiker ”Styrk sproget, styrk læringen” udkom på dansk, takket være en gruppe fagfolk (Katja Vilien, Ruth Mulvad, Mette Ginman, Helene Thise). Denne bog italesatte det store behov lærere på alle niveauer i uddannelsessystemet står med – at kunne varetage sprogudviklende undervisning – en undervisning der giver alle eleverne mulighed for at deltage i fagundervisningen og samtidig udvikle deres sprog, uden at skolen og lærere sænker deres forventninger til eleverne på grund af deres sproglige kompetencer. Dette behov er ikke blevet mindre siden, og det er dette behov, som den nye bog ”Broen til fagsproget” fortsætter arbejdet med.

”Det er klart, at når skolen eller enkelte lærere sænker forventningerne til elevernes formåen, sætter de også grænser for de muligheder, disse elever har for at deltage i en intellektuelt udfordrende fagundervisning. Hvis sproget ikke integreres i fagundervisningen, så risikerer vi i sidste ende at sætte en barriere op for, hvad eleverne kan opnå i fremtiden”, skriver Pauline Gibbons i sin indledning til den nye bog ”Broen til fagsproget. 32 idéer til at styrke sproget i alle fag”, som med dens talrige ideer til sprogudviklende aktiviteter i fagene giver lærere på alle niveauer i uddannelsessystemet mulighed for at skabe mere chancelighed i uddannelsessystemet. Bogen er helt unik i dens måde at være praksisnær på. Jeg har spurgt bogens

Lærer i dansk som andet- og fremmedsprog og underviser på grund- og efteruddannelsen af lærere i dansk som andet- og fremmedsprog Elina Maslo har interviewet forfatterne Helene Thise og Katja Vilien om deres nye bog ”Broen til fagsproget. 32 idéer til at styrke

sproget i alle fag”, som udkom i august 2019 ved forlaget Samfundslitteratur. På forlagets hjemmeside (<https://samfundslitteratur.dk/broen>) kan man både finde bogen og dertilhørende materialer til sprogudviklende undervisning i alle fag.

forfattere – Helene Thise og Katja Vilien, begge lektorer ved Københavns Professionshøjskole – om tankerne bag den nye bog.

Hvorfor er det så vigtigt at styrke sproget i alle fag?

Sproget er menneskets værktøj til kommunikation, og det er gennem sproget man i skolen skal give udtryk for sin faglige viden og tilegne sig nyt stof. Forskellige fag bruger sprog på forskellige måder, og faglæreren ved hvad der er vigtigt at kunne i faget – også sprogligt. Vi ved, at fag og sprog udvikles i sammenhæng, og at der er særlige faglige måder at kommunikere på i de forskellige fag. Men det er ikke altid at sproget er i faglærerens fokus – derfor tilbyder vi værktøjer til faglæreren, som kan hjælpe læreren med at få øje på sprog i fagene, og at udvikle sprogudviklende undervisning.

Hvordan opstod ideen til at skrive denne bog?

Vi kan huske, at vi stod og underviste på diplomuddannelsen i dansk som andetsprog, og både os og de studerende (som var lærere, pædagoger og voksenundervisere) savnede et værktøj, der var nemmere at omsætte direkte til undervisning. Lærere tager didaktiske valg hele tiden, men de manglede en ramme

Fortsat fra forrige side ...

at tænke sproglig udvikling i. Jeg synes, at vi har lavet en bog, som både kan bruges meget direkte i planlægning af undervisning med blik for sproglig udvikling i skolens fag – og samtidig giver lærere og lærerstuderende gode muligheder for at reflektere over de valg, de tager: Hvilket sprog (ord, sætningsstartere, teksttyper) skal eleverne udvikle i min fagundervisning? Hvilke sprogpædagogiske tanker har jeg med aktiviteterne i min undervisning?

Ambitionen har været at gøre det lettere for læreren at tilrettelægge undervisning, men også med det benspænd, der kan ligge i at overveje, hvilken rolle sproget spiller sproget undervisningen. Alle lærere har brug for en sproglup, siger Katja.

Også da vi arbejdede med oversættelsen af Pauline Gibbons' bog "Styrk sproget, styrk læringen", havde vi noteret os en række idéer til, hvordan man kan omsætte teori til praksis. Tænkningen i Gibbons' bog og dens mange forslag til aktiviteter har været en stor inspiration for os. Vi ønskede med vores nye bog "Broen til fagsproget" at gøre det endnu lettere for undervisere at arbejde ud fra det holistiske syn på sproget. I vores forslag til aktiviteter i det sprogudviklende faglige klasseværelse har vi indtænkt teori om høj udfordring og høj støtte, om tilrettelæggelse af progression i et samspil mellem sprog og fag, samt sproglig og faglig udvikling gennem arbejde med forskellige sprogbrugssituationer.

I vores nye bog fastholder vi desuden i endnu højere grad et resurcesyn på flersprogethed og flersprogede elever – og lader dette syn træde tydeligt frem i de enkelte aktiviteter. Både når vi inviterer lærere til at reflektere over deres undervisning, og når vi præsenterer læreren for værktøjer til planlægning og gennemførelse af sprogudviklende undervisning.

Hvordan skal man arbejde med flersprogede elever i fagene? Skal de tages ud af fagundervisningen, eller kan vi hjælpe disse elever i selve fagundervisningen?

Et af bogens principper for Fælles oplevelse (ide 1.1) som vi foreslår som start på ethvert forløb, er at der skal være deltagelsesmuligheder for alle. Det betyder, at nyankomne flersprogede elever, som vi ofte ser integreret i almenklasser efter ganske kort tid, kommer særligt i fokus – for hvordan skaber man deltagelsesmuligheder når nogle elever ikke kan dansk, mens andre kan?

Her må læreren overveje hvordan man kan visualisere, oversætte, trække på andre sprog, og for eksempel give forskellige roller og opgaver til forskellige elever. Det er vigtigt at alle får lov at bruge de resurser de har, og at flere sprog får en plads i læringsrummet. Ellers kommer vi til at afskære nogle elever fra at bringe deres viden og forudsætninger i spil, at begrænse nogle elevers læringsmuligheder, ja, at gøre dem tavse. Al forskning peger på at man skal bruge sprog for at lære sprog. Elever, som ikke får mulighed for at bruge sprog i fagundervisningen, får herved ikke de muligheder for at udvikle deres fagsprog, som skolen forventer.

Når man kan deltage på flere sprog eller udtrykke sig på andre måder, fx ved at udføre noget fysisk, og når man får sproglig stilladsering – når læreren tydeliggør det sprog man skal bruge, gør det synligt og tilgængeligt, skaber man bedre deltagelsesmuligheder for alle elever.

Selvfølgelig kan det give god mening at tage nyankomne elever eller andre elevgrupper ud af undervisningen til nogle specifikke sprogpædagogiske aktiviteter, som tager udgangs-

Eksempel 1: Fra værktøj til læreren: observation af undervisning, fase 1 (Thise & Vilien, 2019, 140)

VÆRKTØJ TIL LÆREREN: OBSERVATION AF UNDERVISNING			
FOKUS: FASE 1, HVERDAGSSPROG	Hvad kan jeg se efter?	Observation (Hvad så/hørte jeg?)	Refleksion
Sproglig aktivitet	Kommer eleverne til orde?		
Flersprogethed som resurse	Får eleverne mulighed for at inddrage flere sprog?		
Oplevelse	Hvilke indtryk og erfaringer får eleverne?		
Opdagelse	Knytter eleverne oplevelsen til egne erfaringer?		
Fokus	Leder undervisningen ind i emnet?		
Forforståelse	Aktiveres og/eller skabes relevant forforståelse?		

Fortsat fra forrige side ...

punkt i den kontekst, som fagundervisning ellers udspiller sig i. Vores opfordring er først og fremmest at se på undervisningen – er den tilgængelig, kan man deltage med de resurser og forudsætninger man har – frem for at udelukkende se på eleven og hans/ hendes kompetencer på dansk.

Afslutning

Lad mig slutte af med de første indtryk af bogen, som jeg i dette semester har sat på litteraturlisten for modulet ”Undervisning af tosprogede elever” på Læreruddannelsen ved Københavns Professionshøjskole. Det jeg har fundet i bogen, er ikke en ny metode eller tilgang til at undervise i sprog og fag. Jeg har fundet en ny ramme, som hjælper mig som underviser at få øje på (og at styrke blikket) sprog og dets kompleksitet – hvordan sprogbrug forandrer sig i forskellige sprogbrugssituationer i min undervisning. Jeg ved, at flersprogede elever tilegner sig hverdags sproget meget hurtigt.

Problemerne i skolen starter, når skolesproget bliver meget kompliceret, kontekst reduceret og abstrakt – når eleverne begynder at lære fagsprog i de forskellige fag. Derfor er det vigtigt at hjælpe eleverne med at udvikle deres fagsprog, og det vi kalder skolesprog.

Bromodellen giver læreren mulighed for at have ekstra fokus på de ord, som kendetegner skolesprog og fagsprog, og planlægge undervisning sådan, så alle eleverne får hjælp til at udvikle deres sprog fra hverdagsprog til fagsprog. Det er en rar følelse at have som lærer, at man kan være sikker på at det sproglige fokus er med i ens faglige undervisning, hvis modellen og dertilhørende arbejdsredskaber bruges. Som lærer – og underviser af lærere - kan jeg læne mig op ad de talrige idéer, materialer og aktiviteter, som bogen tilbyder mig som lærer i sprog og i fag.

■ Organisering af undervisning i dansk som andetsprog - basis

Dansk som andetsprog - basis er beregnet for elever, som ved optagelsen ikke har sproglige forudsætninger for at kunne deltage i den almindelige undervisning med et tilstrækkeligt udbytte.

Af Ann-Cherie Thulstrup, læringskonsulent i Børne- og Undervisningsministeriet

Dansk som andetsprog - basis er et fag i folkeskolen, der ligesom dansk, matematik, biologi m.fl. har sine egne Fælles Mål, vejledning og læseplan. I bekendtgørelse 1053 om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog § 4, står:

”§ 4. Til tosprogede elever, hvis behov for sprogstøtte betyder, at de ikke ved optagelsen kan deltage i den almindelige undervisning i klassen, gives basisundervisning i dansk som andetsprog.

Stk. 2. Basisundervisningen gives i en af følgende former:

1. Modtagelsesklasser, hvor eleverne i begyndelsen har alle eller en del af deres timer, jf. dog folkeskolelovens § 25 a, således at de efterhånden får en del af deres undervisning i en almindelig klasse.

2. På særlige hold eller som enkeltmandsundervisning.
3. Udvidede modtagelsesklasser på 8.-10. klassetrin for tosprogede elever, der er flyttet til Danmark, efter at de er fyldt 14 år.”

Undervisning i modtagelsesklasser

Undervisningen foregår i selvstændige klasser ved siden af den almene undervisning. Sigtet med undervisning i dansk som andetsprog - basis i modtagelsesklasser er at give eleverne et selvstændigt sammenhængende undervisningsforløb, der kan give eleverne de basale dansksproglige forudsætninger for at kunne følge undervisningen i en almindelig klasse med tilstrækkeligt udbytte.

Nogle elever vil efter ganske kort tid kunne deltage i enkelte

Fortsat fra forrige side ...

fag i den almindelige klasse, hvor eleven har særlige forudsætninger. For eksempel hvis en elev i skolen i hjemlandet har modtaget undervisning i engelsk eller et andet fremmedsprog, så kan eleven ret hurtigt deltage i den almindelige undervisning i dette fag. Det vil altid være en konkret individuel vurdering af, i hvilke og hvor mange timer eleven kan deltage i den almene klasse. Desuden vil elevens deltagelse i almenundervisningen også afhænge af bl.a. konkrete faktorer som fx organiseringen, lærernes og det øvrige undervisende personales kompetencer, støttepersoner m.v. Skolelederens beslutning om, hvor meget undervisning eleven kan have i en almindelig klasse, vil ske på baggrund af en konkret pædagogisk vurdering af elevens sprogstøttebehov. Skolens leder har pligt til at sørge for, at elever i en modtagelsesklasse får en undervisning i dansk som andetsprog - basis, der imødekommer elevernes sprogstøttebehov.

Undervisningen i modtagelsesklasserne omfatter, foruden Fælles Mål i dansk som andetsprog - basis, også folkeskolens forskellige fag og emner, hvilket betyder, at eleverne også skal undervises i de fag, som indgår i folkeskolens fagrække. Undervisningen skal gives så den svarer til den enkelte elevs forudsætninger og behov. Dermed bliver undervisningsdifferentiering et centralt element ved tilrettelæggelsen af basisundervisningen. Når eleven bliver i stand til at følge den almene undervisning med supplerende dansk som andetsprog, indskrives eleven i den almindelige klasse jf. bekendtgørelsen § 3.

Undervisning på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning

Undervisning på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning svarer til sigtet med undervisningen i modtagelsesklasser, men åbner samtidig op for andre organisationsformer. Eleverne bliver indskrevet i almen klassen, men har efter behov de fleste timer på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning.

Sigtet med undervisningen i dansk som andetsprog - basis er, at give tosprogede elever med sprogstøttebehov, der er optaget i en almindelig klasse, et selvstændigt sammenhængende undervisningsforløb, der kan give dem de basale dansksproglige forudsætninger for at kunne følge undervisningen i klassen med tilstrækkeligt udbytte. Der er ikke noget til hinder for, at tosprogede elever straks deltager i den almene undervisning i nogle ugentlige timer med den fornødne støtte i de fag eller dele af fag, i det omfang eleven har mulighed for at få et meningsfuldt udbytte af undervisningen. Antallet af timer på de særlige hold eller til enkeltmandsundervisning fastsættes af en konkret vurdering af elevens behov for basisundervisning i dansk som andetsprog. Skolens leder er altid forpligtet til at give den enkelte tosprogede elev undervisning i dansk som andetsprog i det omfang, som elevens sprogstøttebehov tilsiger. Det vil derfor ikke være lovligt at give eleven færre timer til basisundervisning på særlige hold eller som enkeltmandsundervisning, end eleven har behov for.

Link

Bekendtgørelse om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183352>

Organisering af folkeskolens undervisning af tosprogede elever - en vejledning:

<https://www.uvm.dk/publikationer/folkeskolen/2017-organisering-af-folkeskolens-undervisning-af-tosprogede-elever>

Fælles Mål, læseplan og læsevejledning i fagene dansk som andetsprog -basis og dansk som andetsprog - supplerende:

<https://emu.dk/grundskole/dansk-som-andetsprog>

Nyheder fra SIRI

Supplerende retningslinjer til modultestning

SIRI udkom i august 2019 med nye supplerende retningslinjer til modultest på danskuddannelserne. Oprykning fra ét modul til det næste finder sted, når udbyder ved testning af kursistens dansksproglige niveau har vurderet, at kursisten har nået målene for det modul, hvor den pågældende aktuelt er indplaceret. Det er udbyderen, der indstiller kursisten til modultest.

Testningen gennemføres ved brug af et testmateriale, som udarbejdes af Styrelsen for International Rekruttering og Integration, og bedømmes efter de bedømmelseskriterier, som Styrelsen har fastsat. Resultatet af testningen er gældende for kursistens modulindplacering hos udbydere i alle dele af landet.

Der er i dag tre hele sæt modultest til hver danskuddannelse: sæt 1, sæt 2 og sæt 3. Sættene bruges af alle udbydere i hele landet. Retningslinjer for bl.a. afholdelse af test og opbevaring samt den konkrete afholdelse af modultestningen fremgår af Vejledning om modultestning (2016), som findes på [UIMs hjemmeside](#).

Ny vejledning til visitation og indplacering på danskuddannelserne

Den nyligt reviderede vejledning til visitation og indplacering på danskuddannelser til voksne udlændinge m.fl. indeholder gældende retningslinjer for visitation og indplacering på danskuddannelserne. Vejledningen er et af elementerne i det kvalitetsudviklingsarbejde Styrelsen satte i gang som et led i implementeringen af danskuddannelsesreformen

juli 2017. Vejledningens indhold og opbygning tager afsæt i gældende lovgivning og det videngrundlag, der er fremkommet i forbindelse med Styrelsens statslige tilsyn med visitation og indplacering i perioden 2017-18.

Tilsynsaktiviteten har ud over tilsyn på udvalgte sprogcentre også omfattet dialogmøder, hvor faglige spørgsmål og praksisser i visitationen er blevet drøftet mellem praktikerne og Styrelsen. Vejledningen afspejler dermed en fælles faglig forståelse af pædagogiske praksisser, der lever op til lovkrav, og som skaber kvalitet i visitationen. Endvidere har Styrelsens tilsynsrejsehold bidraget med faglig konsulentbistand under udarbejdelsen af vejledningen. Vejledningen kan findes på [Styrelsens hjemmeside](#).

Udgives i et samarbejde mellem Børne- og Undervisningsministeriet og Udlændinge- og Integrationsministeriet

Nyhedsbrevet bringer informationer fra følgende uddannelses- og skoleområder: Danskuddannelse til voksne udlændinge, Grundskole, Erhvervsuddannelser, Forberedende voksenundervisning (FVU), Arbejdsmarkedsuddannelser (AMU), AVU, HF, STX, AVU, HTX samt øvrige tilbud, herunder vejledning.

Nyhedsbrev/Dansk som andetsprog for børn, unge og voksne udsendes elektronisk tre gange årligt.

Dette nummer er udsendt december 2019

Deadline for næste nummer: den 15. marts 2020 og 5. september 2020 og 15. november 2020.

Nye og gamle nyhedsbreve kan læses her, eller søg Det flyvende tæppe på: <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2019/jul/190701-nyhedsbrev-dansk-som-andetsprog-for-boern-unge-voksne-nr-to>

Bidrag til Nyhedsbrev/Dansk som andetsprog for børn, unge og voksne skal være korrekturlæste og korte, dvs. max 1-2 A4 sider. Redaktionen vil gerne have kommentarer eller forslag til artikler.

Redaktion og kontaktpersoner:

STUK: Ann-Cherie Thulstrup, e-post: ann-cherie.thulstrup@stukuvvm.dk

SIRI: Susanne Hvidtfeldt, e-post: shv@siri.dk

Grafisk design: Center for kommunikation og presse, Børne- og Undervisningsministeriet: thomas.boie.sveen@uvm.dk